

DARVASI LÁSZLÓ

A könnyemutatványosok legendája

(Regényrészlet)

Buda cserepei fölött a Félhold fénye ragyog, s a légben számtalan lelkes tug, török zászlócska lengedezik. A legenda szerint a várost Attila, a rettenetes hun uralkodó öccse után nevezik el. Attila új hadjáratra vonulva megparancsolja öccsének, hogy míg ő Nyugaton harcol, addig ő építse fel a várat, s nevezze el Attilának. Buda így is cselekszik, ám a várat mégis csak magáról nevezi el, mire a visszaérkező Attila olyan dühre fakad, hogy nyomban megöleti a testvérét. Hasztalan. A hunok már annyira megszokták addigra a Buda nevet, hogy a tiltás ellenére is annak hívják. A németek ma Ofennek nevezik a várost. A római katonák egykori erődítményeinek és lakhelyeinek a romjai Scimbria néven még ma is láthatók a vártól északra terülő földeken, vakító fehér kövek és hatalmas márványdarabok, légiósok és hadiszekerek nyomát őrző hadiutak, épületromok és beomlott kazamaták vannak ottan.

Egy John Burbery nevű angol utazó és az Evlia Cselebi török útleíró és világgém körülbelül egyazon időben szemlélik meg és írják le a várost a század közepén, az 1660-as években. Az angol kedvetlenül számol be az épületek siralmas állapotáról. Ha Nagy Szulejmán, aki Budát a világ legszebb városának gondolva foglalta el alig több mint száz esztendővel ezelőtt, most bizonyára visszavonná ezt a véleményét. Evlia Cselebi azonban elragadtatásáról és rajongásáról biztosít bennünket. Buda gyönyörű és gazdag város, büszke ékköve a hatalmas oszmán birodalomnak, számtalan fürdője, piaca, minarete és mecsete van. Ez persze mind igaz. Csak hát ami szép kelet felől nézve, az esetleg csúf nyugat felől szemlélve. S viszontag.

A vár, s palota keleti részét a szelíden hömpölygő Duna szegélyezi. Nyugatra pompás és gazdag síkság terül, a földön bőven termő almás kertekkel és barackosokkal, távolabbra gabonaföldek aranylanak. A közeli dombokon dinnye, tök és szőlő érik, s mindenféle zöldségek dagadnak a földben. A vár északi települését Vízivárosnak, déli részét Alsóvárosnak nevezik. A palota olyan, mintha valami meséből kelt volna ki. Evlia Cselebi hatalmas török gályahajóhoz hasonlítja, mely mintha éppen horgonyt vetett volna a hegy oldalában. A vár fekvése kellemes, mert magaslaton épült, és szép kilátás nyílik róla. Habár az egykori magyar királyok impozáns épületei, megannyi márványoszlop és kút, díszes erkély és kőpad már nincsen meg, vagy ha mégis állnak még, hát dísztelenül és roskadozva várják a végső halált. Ahogy az egykor virágokkal és távoli növényekkel beültetett királyi díszkertek helyén is régen mecset áll már.

Mohamed népe az 1541-es esztendőben vonul a várba, egyetlen kardcsapás nélkül foglalva el. Azóta többször próbálkoznak a keresztény hadak az erődítmény visszavételével, 1598-ban és 1602-ben is, mígnem 1683-ban, mintegy ellencsapásként és büntetésként a legyőzhetetlen Kara Musztafa nagyvezír vonul fel rettentő seregével Bécs ellen, s két hónapon át fojtogatja a megrettent császárvárost. A krónikás hullámzó tengerhez

hasonlatosnak találja a város körül felállított török sátrak sokaságát, és egyáltalán nem túloz. Kétszázezer emberre becsülték Kara Musztafa hadseregének létszámát, nem számolva a kalandorokat, a kurvákat, a hullafosztogatókat és az ágyúlövés-számolókat. Csakhogy Bécs városa kiállja fennállásának talán legnagyobb próbáját. A következő évben, 1684-ben IX. Ince pápa áldásával létrejön a Szent Liga szövetsége, Velence, I. Lipót német-római császár, valamint Sobieski lengyel király részvételével. Még ebben az évben támadás indul Buda vára ellen Lotaringiai Károly herceg fővezérsége alatt. A próbálkozás legalább tízezer keresztény zsoldos halálát követeli eredménytelenül. Ám a pápa ösztönzését nem kedvetlenülíti el a kudarc, naponta egy újabb, győztes hadjáratral álmodik, ezért aztán a következő ostrom már csak szervezés kérdése. Akadtak természetesen akadályok, komoly ellenlábások is. Ha Ince pápa Budával, akkor Lajos, a francia Napkirály mindegyre Pfalz rajnai vidékeivel álmodik. Neki jó a háború, ha Európa nyugati területein gyengül a császári politika befolyása, ám az semmiképpen sem lenne előnyös, ha Lipót netán túlon túl nagy győzelemmel keveredne ki belőle. A hadjárat sikere persze leginkább attól függött, miképpen tudja Bécs rávenni az egymással gyakorta viszálykodó német fejedelemségeket arra, hogy pénzzel és hadsereggel egyaránt támogassák a vállalkozást. Miksa Emánuel bajor választófejedelem egyáltalán nem kellett kapacitálni. A büszke ifjú úgy járkált a müncheni udvarban, mint aki máris megszerezte a világdicsőséget. Frigyes Vilmos brandenburgi választófejedelem hétezer katonát állít ki féltett és tapasztalt hadseregéből, a törökök tőlük rettegnek majd leginkább az ostrom alatt, a brandenburgiakat tűzembereknek nevezik. Támogatja a hadjáratot János György szász választófejedelem, de érkeznek sváb és frank csapatok is. Az év tavaszára a hadjárat megindításához szükséges anyagi és emberi erőforrás előteremtetik. Vita azonban akad bőven. A haditervek semmiképpen sem egyeznek. Lotaringiai Károly herceg természetesen Buda ostroma mellett teszi le a voksot, míg Miksa Emánuel bajor választó, Károlytól önállóan szeretné Székesfehérvárt, netán Egert ostromolni. Végül Károly elképzelése győzedelmeskedik, május utolsó napján, Bécsújhelyen a szerény és hallgatólag, s könnyen befolyásolható Lipót császár végül rábólint Buda ostromára.

1686. június 12-én Párkányból elindulnak a szövetséges haderők.

Igen, megengedjük, hogy az aranytálkákba ürítő uralkodók és a hadvezérek úgy véleljék, személyesen ők irányítják a történelmet, a világ menetét az ő döntéseik és határozataik, hirtelen támadt ötleteik és elgondolásaik befolyásolják, s nem pedig egy nagyobb, az emberi értelemmel be nem látható akarat részecskéi, betöltve ama szerepet, amit egy porszem jelenthet a teremtésbe belefáradt Isten ujjbegyén. Ezekben a hónapokban Európa, e gyönyörű, és oly sokat tapasztalt szajha teste végigborzong Buda nevének hallatán. Az utóbbi években izgatottan beszélnek egymással a folyamok és hegységek, hogy más lesz, ami volt, hogy kitörnek az útjelző táblákat, s újakat állítanak fel szerte a drága szajha testén, hogy széttörnek és újrendeződnek a határok, az uraságok és a birodalmak, hogy az emberek, akik kövek között vagy földből emelt kunyhókban laknak, a jövőben jobban és szebben élnek majd, s teszik mindezt Krisztus urunk dicsőségére. Így aztán ha Európa testén végigdobog egy lelkes lovascapat Napkelet vagy a nyugati félték felé, hát a fölzigatott föld mindegyre azt dübögi vissza, hogy mindig az

történik meg, aminek szabad megtörténnie, s hogy a lehetséges éppencsak mihaszna dísz a világi történések gúnyjában.

Már a seregek fölvonulása előtt világképek és spionok, gyanús küllemű alakok lepik el a környék dombjait, Pest girbe-gurba utcáit, a környező falvakat és településeket. A háború mindig vonzza az emberi faj mocskát. Egő tekintetű kalandorokat is látunk, akik még nem döntöttek el, melyik hatalomnak dolgozzanak, a földnek, az égnek, vagy a pokol tüzének. Francia kurvák üzennek titokban a halszágu amszterdami dokkokhoz, hogy rendkívül jó alkalom kínálkozik a császárság testének sokat kínzott nyugati tájékán. Velencei örömlányok hagynak fel a gondolák számolásával, ölüket cápazsírral kenik, éjszakára álarcot öltenek és a Hold fényével üzekednek. Német fegyverkovácsok dörszölnék a kezüket az újabb és újabb megrendelésük hallatán, ha nem kellene minden idejüket a műhelyben tölteniük. Zsidó hadiszállítók számolgatják a várható bevételek nagyságát. Markotányosok és lacipecsenyések, cigány fegyverkovácsok és üstfoltosok is ott táboroznak már a budai dombok tövében, ők elsősorban a magyar katonaságnak dolgoznak. Vak térképrajzolók hajolnak szerte Európában az íróasztaluk fölé, s azon tűnődnek, hogyan kell majd a határokat kiigazítani, mert bizony ez fölöttébb biztosnak látszik, számos útjelző karó és határjelző tábla állítatik odébb. Ezer és ezer európai önkéntes csatlakozik a Szent Liga egyesülő hadaihoz. Még olyan országokból is érkeznek ifjak, amely országok uralkodói pedig máskor meglehetősen ingerültséggel fogadják a Habsburg-ház legdiszkrétebb tüszentését is. Spanyol és skót, svéd és francia ifjakat kap el a hősiesség betegsége, amely minden betegségek között a legbutább és hasztalanabb talán. Egy névtelen francia ifjú például azért csatlakozik, hogy az édesapja végre engedélyezze szíve hölgyével a hön óhajtott házasságot. Az ifjú az első összecsapások egyikén odavész, s talán jobb is, hogy így esik, mert mire a vár falai összeroppannak a keresztény hadak halálos ölelésében, addigra a hölgy is odaadta kezét egy másik ifjúnak, aki egyáltalán nem akart hős lenni, és nem akart háborúban vezekelni, éppencsak ügyesebben és közelebb várakozott.

A vár ura az albán Abdurrahman, a kilencvenkilencedik pasa a budai helytartók sorában. Katonái inkább nem szeretik, mint sem kedvelnék. A hírek szerint legalábbis. A pasa okos ember. Jól tudja, hogy szeretetből nem igen jut neki az alattvalóitól, ám nem csak tudja ezt, de helyesli is. Úgy tartja, egy vezetőt ne szeressenek, inkább féljenek az emberei, mert a szeretetnél nincsen alkalmatlanabb dolog a katonás engedelmesre. A pasa ellenségei, mert ilyenek is akadnak bőven, azt terjesztik, hogy gyáva. E koholmányoknak azonban szögesen ellentmond az, ahogyan Abdurrahman e véres ostromban végig ténykedik, a szíve kemény, a lelke megingathatatlan marad. Mások a kapzsiság és az önzés bűnét vetik a szemére. Csöndes perceiben, amikor visszavonulva elmélkedik a pasa, s a legszigorúbban tiltja, hogy zavarni merészeljék, gyakorta gondol a büszke Kara Musztafára, aki annak idején Belgrádban falfehéren vette át a selyemzsinórt. Abdurrahman ott állt a nagyvezír mellett, aki azt terjesztette magáról, hogy halandó ugyan, de legyőzhetetlen. Egy selyemzsinór azonban gyalázat, vereség a legmegalázóbb fajtából. Abdurrahman arról is hallott, hogy Mehmed szultán álmai gyötrelmesek. Éjszakánként oroszlánok és griffek marcangolják. S hogy a Fényes Arcú meneküljön nyomasztó érzések elől, hiábavaló vadászaton, véget nem érő vacsorákon és háremének félhomályos termeiben tölti az idejét. A birodalom közben pedig

rohad. Mondják azt is, hogy a Fényesarcú Padisah egyik fogában rosszindulatú dzsinn lakik, aki tudná az orvosságot a széthúzás, a baj és a vizzálykodás ellen, elárulni a titkát azonban nem hajlandó. Varázserővel bíró orvosdoktorok egy nyomasztó éjszakán titokban húzzák ki a mákpipával elkábított szultán fogát, a dzsinnt némi kínzás és édesgetés után szóra bírják, ám inkább hallgatnak arról, hogy a túlvilági lény mi mindent hord össze. Mondandója azonban olyan veszélyes, hogy az orvosokkal együttműködő néhány udvari írástudó egy olyan mesébe zárja vissza a dzsinnt, mely mese soha többé el nem hangzik, soha többé ki nem mondatik, sőt, amit azonnal elfelejtenek, s amely mese végleg a felejtés börtönébe zárva várja a világ elmúlását és végét. Tudunk-e ennél nagyobb büntetésről? A szultáni testőrség olyan diszkrécióval és körültekintéssel végzi ki a szultáni fogorvosokat, hogy azok napok múlva veszik csak észre, már nem élnek, s hogy férgek tekeregnek a szemgödreikben s a szívükön rágsálók hálnak a kicsinyeikkel, s otthonuk a pokol, a megváltás reménytelensége. Az udvarban általános a széthúzás, s Mehmet szultán olyannyira gyengekezű és figyelmetlen, hogy a következő reggel fölébredvén már azt sem veszi észre, hiányzik az egyik foga. Abdurrahman pasa természetesen hallott minderről. A Dunán visszafelé, az ár ellenében is eljutnak a hírek. Sokáig az volt a pasa legborzasztóbb érzése, hogy úgy hal meg ő is, mint Kara Musztafa. Mint egy kutya. Földarabolják, s kiszögezik ide, a budai vár kapui fölé, hogy az utolsó csatornalakó, a legmocskosabb koldus is lássa a gyalázatát. S ehhez nem is kell különösebb hibát elkövetnie. Elég, ha valamelyik rosszakarója sikeresen áskálódik elene. Aztán pedig, ezt se felejtheti soha, egy éjszaka a pasa különös emberrel találkozott a belgrádi várban. És vajon igaz-e a látomás, amelyet ettől a különös alaktól kapott, akinek tükör szikrázott a szeme helyén, s ebben a tükörben látta magát mártírként elveszni? nem Iblisz-e, a gonosz szellem incselkedett vele? Ám ha a jóslat mégis igaz, a Paradicsom gyönyöre, s Allah pillantása vár reá. Aztán felfogadta a világ legjobb kémét, csakhogy a könnymutatványosoknak nevezett csalók, kémek vagy ki tudja, mi féle titokzatos szerzetek nyomára bukkanjon, s megtudja a céljukat. Hasztalan tette. A kém elment, önállósodott, s őszintén szólva, bár Jozef Bezdán valóban kivételes képességeket mutató ügynök volt, ő sem tudott meg túl sokat róluk. Habár igen, volt egy pillanat, amikor a pasa úgy érezte, végre megfejtette kéme egyik gondolatát, s abból a gondolatból megtudta, kik a könnymutatványosok. Öt név és sors kavargott akkor előtte. Hiába. Nem ők voltak a mutatványosok. S a gyönyörű szegedi rablányban, Diamontban sincs sok öröme, aki nyilván elvesztette az eszét szerelmi bánatában. Egyedül a Saha nevű kedvenc rabszolganője mellett érez megnyugvást. Gyakran arra kéri a lányt, hogy számolgassa szakállának szálait. Ilyenkor a pasa félig hunyt szemekkel hever, ajkai lassan együtt mozognak a perzsa lány duruzsoló, lágy szavaival. Ám ha Saha téveszt, s egy megszámlolt szálát újra számba vesz, az öregember szeme rögvést tágra nyílik, és a lány kezdheti előről az egészet. Saha pedig gyakran téved. Ilyenkor egész éjszaka számol, s csak hajnalban, a Musztafa nevű műezzin kiáltása után mehet a lakosztályába, hol a kimerültségtől remegve húzódhat aztán Saha vigasztaló testéhez.

Azon a napon, amikor a várat körbeveszi az ellenséges haderő, Abdurrahman a Szent György térre parancsolja a lakosság és a katonaság egy részét. A pasa előtte még tűnődve kaptat föl az István toronyba. Megkapaszkodik a mellvédben, s átnéz a szikrázó Duna fölött. Apró és nyüzsgő pontocskákat lát, ellenséges lovascapat fosztja ki

éppen az egyik derviskolostort. Az épület füstölni kezd, aztán egyszerre lángra kap. A pasa sóhajt. Soha nem jut már ki innen élve? Soha nem lát már mást a világból, csupán ezeket a kemény falakat, ezeket az utcákat? Nem hajol többé a bölcs Duna fölé, ujjaiával nem érintheti többé a víz húsét? Az a látomás azt sugallta neki, hogy mártírként hal majd meg. Ehhez képest iszonyatosan fáj a dereka, általános gyengeséget és hányingert érez. No igen. Most sem aludt éjszaka. Jobb is, ha az öregemberek nem alszanak. Minél több percet kell ébren tölteni egy olyan világban, ami már búcsúzik tőlünk. Abdurrahman leereszkedik a toronyból, elviteti magát a már dugig megtelt Szent György térre, s ott messzire hangzó, kemény és szikrázó szavakkal, a halálbüntetés terhe mellett tiltja meg a vár feladásáról való gyáva beszédet. A pasa emlékezteti a sokaságot, két évvel ezelőtt is nehéz napjai voltak a városnak, ám Allah velük volt, és az Úr most sem hagyja el őket. A lotaringiai és a bajor Miksa Emánuel most is megalázott kutyaként fognak eltakarodni a vár alól, rengeteg kincset és aranyat, s zsoldosaik hullahegyeit hagyva maguk után. A tömeg ujjong, boldogan rivalg. Abdurrahman közben elnézi legfőbb helyettesei arcát, Iszmail pasáét és az ezüstkezü Mechmed Colak kemény, férfias arcát, akit Csonkának hívnak a háta mögött. Ők is elszántan nézik a több ezer embert, és szemernyi félelmet, kétséget sem mutat a tekintetük.

Kora délután Abdurrahman fogadja a veres fejűek, az önkéntesek vezetőjét. Egy fiatal önkéntes az éjjel lerészegedett, s nekiment egy öt rendreutasító csorbadszinak. Vér is kicsordult, alig tudták a fickót megfékezni. Most már nem is kell többé. A megdöntött veres fejűt azóta felnégyelték, ám a pasa már az ostrom letelején akarja a kezdetét venni a legapróbb kihágásnak is. A pasa szigorú szavakkal utasítja a veres fejűek sápadt vezetőjét a rendre. A következő legkisebb kihágás után az ő fejét veszik. Az önkéntes némán bólint, s kihátrál a helyiségből.

Úgy érkezik el az éjszaka, mint valami komor látomás. A vár körül tüzek égnek, Pest házai itt-ott lángolnak. Abdurrahman járkal, elkerüli az álmot. Egyszerre titkára, puha arcú eunuch hajol meg előtte. Lotaringiai Károly hercegtől, az ostromló hadak fővezérével beszélő galamb érkezett. A küldönc szenttelen arcú, kortalannak tetsző férfi. Öltözeke egyszerű, nem németes, inkább tűnne a várban rekedt örmény kereskedők egyikének. Am a jókora pecsét, amivel igazolja magát, kétség kívül csakis a lotaringiai hercege lehet. Abdurrahman feszülten bólint. A küldönc megdönti fölső testét, s beszélni kezd.

– Uram, Lotaringiai Károly őfensége szavait fogom tolmácsolni.

Abdurrahman türelmetlenül int, felesleges ez a kitérő.

– Kezdheted.

A küldönc most elmosolyodik. Furcsán hat ezen a szenttelen és jellegtelen arcon a mosoly, olyan, mintha hirtelen repedés futna végig egy szürke márványfalón. A küldönc ajkai közül lassan, s megfontoltan röppennek ki a szavak madarai.

– Tudom, tiszteletre méltó pasa, hogy évek óta te is őket keresed. Tudom, hogy nem csak hallottál róluk, de találkoztál is velük, legalábbis találkoztál némelyikükkel. Ők a könnyemutatók. Kiváló kémek, titokzatos spionok, talán. Éveken át azt gondoltad, hogy a haláloznak csak akkor van értelme, ha valóban megbizonyosodsz felőlük. Fontos ez most? Fontos neked? Nekem? Nem tudom. Mindenesetre ostrom készül, reményeim szerint az utolsó. Tudnod kell, hogy megparancsolom majd neked

többször is, ahogyan ilyenkor illik és szükséges, hogy add fel az erődítményt és a várost. Fölszólítalak arra a császár nevében, hogy ne állj ellent. Lövetem a várad, irtom majd a néped. A vár a tűz martaléka lesz. Foglyul ejtelek, vagy megöllek, tiszteletre méltó pasa, csak annyit kívánok még neked, hogy tudd meg haláloed előtt, kik ők. Teljes szívemből kívánom neked, hogy tudd meg, kik a könnymutatványosok, s mi végre mutatványoskodnak ezen a világon.

A küldönc egyszerre elhallgat. Vonásai kisimultak, merev fölső testtel, törzséhez szorított karokkal áll.

– Vége?

– Vége – bólint a küldönc.

Abdurrahman szórakozottan bólint. De a küldönc nem mozdul. Úgy áll, mintha semmit sem mondott volna. A pasa kérdőleg vonja föl a szemöldökét.

– Uram, Lotaringiai Károly azt parancsolta – hajol meg a férfi –, hogy a tekinteted előtt kell meghalnom, uram.

Abdurrahman elmosolyodik. Jól van. Int írnokáért, az eunuchért. Megparancsolja, hogy a legnagyobb kímélettel fojtsák meg a fickót. A hóhér rózsaszirmot szór a küldönc szemére, mákot szór a nyelve alá, s csak aztán fogja meg a nyakát.

Alig pirkadt, alig hívta imára a müezzin a vár lakóit, már látjuk Diamontot, a pasa különös viselkedésű, szomorú rabnőjét is a vár egyik ablakában. A lány gyakran itt tölti idejét. Elnézni messzire, minél messzebbre, hogy a távolság megnyugtassa. Elnéz a lány a Duna és a romos, kifosztott Pest fölött. Néha szomorú galambok röppennek ki a tekintetéből, de már hiába. A hír, hogy Achmed meghalt, úgy jutott el hozzá, mint a világ legfontosabb tudásai. Nem szó, és nem üzenet, nem valami konkrét hír képében. Egyszerűen bárhová nézett, egy felhő az égen, rózsaszírom valamely váza alatt, egy madár röpte, az őrség léptei a palota folyosóján, bármi, igen, mind ugyanazt mondta.

– Achmed meghalt.

És Diamont bólintott, s tudta, hogy a hír igaz. Sóhajt a lány. Saha lép oda most hozzá, ő a pasa kedvenc háremhölgye, Diamont barátnője, s talán több is annál, hiszen gyakorta alszanak el egymás karjai között.

– Ne álmodozz – mondja Saha.

Diamont fátyolos szemekkel néz rá.

– Régen nem álmodok én – mondja halkan. – Engem álmodik valaki. Csak azt nem tudom, mit akar egy olyan álommal kezdeni, amelyben a karjai között halok meg.

A várban hetek óta tudják, hogy lesz támadás. Hetek óta halmozzák az élelmiszert és az élőállatot, a fegyvereket, puskaport és az építőanyagot. A Csizmadia utca karcsú minaretének árnyékában kövér mecset terpszkedik. Az épületbe a napokban több szerker rizst és gabonát, vaját és kukoricalisztet, olajos hordókat hordtak. A minaret felügyelője kétségbeesetten integet egy újabb szekér gazdájának, nincsen több hely már, haladjon tovább egy másik minarethez. Ám mivel ezt a szekeret elküldték már néhány raktártól, a bakról leugrik, s hangos vitatkozásba kezd. A lakosság lázasan rejti a kincseit. Egy buta zsidó pénzváltó napok óta köznevetség tárgya. Több zacskó aranyát rejtette el valahová, ám minden éjszaka újabb és újabb rejtékhelyet eszelt ki, s végül olyannyira összezavarodott, hogy most már maga sem tudja, hol rejtőznek a zacskók. A szakállát s ruháját tépve szaladgál az utcákon.

Jichak ben Juda éppen a néhány napja Szalonikiból kapott ékszeres dobozkákat csomagolja. A Nap fényébe tart egy csinos nyakbavalót. Vidáman csillognak a kövecskék. A férfi kedvetlenül csóválja a fejét. Ékszerek ilyen időkben?! Ki keres fülönfüggőket, gyöngyöket és karpereceket ezekben a napokban?! A férfi egyszerre megdermed, arcát főltszege hallgatózik. Keresztény szolgálójuk, Margit a konyhában dalolászik. Amióta együtt hált az urával, nem néz Jichak ben Judára, habár a férfi soha többé nem próbálkozott. Sára, az asszonya semmit sem vett észre. Gyermeke az udvaron tesz-vesz, hiszen már ő is felnőtt férfi. Jichak ben Juda elmosolyodik és bólint, milyen illedelmesen, mégis öntudatosan viselkedett Ábrahám az avatási ünnepségen. Milyen jól állt rajta a rojtos sálacska, milyen szép és zengő hangon olvasott a Talmudból! Aztán a vendégség! Milyen furcsa volt. De még a ravaszdi David Mendelont is meghívta az ünnepséget követő lakomára. És tiszteletét tette a mindig elégedetlenkedő Joshua Rabimek, no és persze a nagydarab Levi Mos, a sakter. Jól érezték magukat, énekeltek és táncoltak is. Sára kitett magáért, nagyon finomakat sütött és főzött. Hanem mégis. Akkor vett észre Jichak ben Juda valamit, amire tulajdonképpen még emlékezni is szégyell. Ám a kép folyvást fontosabb gondolatai elé tolakszik, és megkeseríti a napjait, holott nem egészen bizonyos abban Jichak ben Juda, hogy a dolog valóban megtörtént. Mert talán csak a képzelet játszatja vele újra és újra el ezt a képtelenséget. Az történt tehát, hogy a lakoma közben David Mendelson elvett a tálról egy újabb báránycsontot, és közben rákacsintott Jichak ben Juda asszonyára, Sárára. Az emberek beszélnek mindenfélét. Vajon igaz a hír, hogy David Mendelson megszegi a szombatok szentségét? Jichak ben Juda mindenesetre nem tud őszintén haragudni Mendelsonra, mert ez az izgága, kicsi zsidó, akinek még a szeme sem áll jól, meglehetősen bátorságról tett tanúbizonyosságot, amikor évekkal ezelőtt, Purim ünnepén szembe szállt az elvakult sabbaitánusokkal, akik a rabbit gúnyolták. Jichak ben Juda nem élt még ekkor Budán, de hallott az esetről. Sőt, maga Efrajim ha Kohen rabbi is elmondta neki egyszer. Egyszóval kacsintott vagy nem kacsintott ez a Mendelson? Ábrahám avatási lakomáján Jichak ben Juda egyszerre fölállt egy pálinkás pohárral, s arra kérte a barátait, emlékezzenek meg a pestis járványban elhunyt Efrajim ha Kohen rabbiról, akinél kiválóbb embert aligha lesz alkalmuk megismerni, ami persze nem azt jelenti, hogy az új rabbi ne lenne ugyancsak bölcs és nemes lelkű férfiú. David Mendelson komolyan bólintott, aztán megint különös, már-már szemérmetlen nyíltsággal pillantott Sárára, aki, és ettől összeszorult Jichak ben Juda gyomra, úgy nézett vissza rá, hogy ezt a pillantását a férje nem ismerte.

Jichak ben Juda sóhajt, a fejét megrázza és abbahagyja a hasztalan emlékezést.

– Sára! – kiabálja a férfi.

– Sára!

Az asszony csakhamar belép a kicsiny raktárba, őszinte érdeklődéssel néz az embe-rére, aki csak áll, nem válaszol, de a kezében halk kocogással, mintha hatalmas, fagyott könnycseppekből lenne, remeg egy gyöngyös nyakbavaló.

David Mendelson a Vízivárosban lófrál. Mintha ugyan nem csinálhatna jó üzleteket a napokban beszerzett durva posztóból, ami ilyenkor kelendőbb akármi finom bársonynál vagy tafotánál. Majd később. Lesz a posztónak még nagyobb keletje is. A férfi a Bécsi kapu szomszédságában lévő jégraktárhoz megy, s aznap már harmadszorra vételez jeget, holott csak kétszer illene. Legalábbis kétszer adnak ingyen. Ám a kicsi zsidó harmadjára sem fizet. De vajon mit csinál ennyi jéggel David Mendelson? A városban

rekedt örmény kereskedőknek viszi, velük alkudozik aztán a Szent György piac egyik kevésbé szembetűnő helyén. Elfogyott a bora, hát ezért alkudozik. Tokaji bort hozza neki, ha ennek az esztelenségnek vége. Az örmények aggodalmasan csóválják a fejüket. Nagyon elszánnak tűnik a keresztények serege. Sokan vannak! Mint réten a sáska! Baj lesz, nagyon nagy baj! David Mendelson azonban lenézően kineveti őket. Emlékezzenek csak arra a tisztelt kereskedő urak, hogy alig két éve is milyen büszkén és öntelten vonultak a város alá a keresztény zsoldosok, hogy aztán Bécsig meneküljenek. David Mendelson ekkor meglátja barátját és segítőjét, Juszuf Rababárt, fürgén odalép hozzá, vállon veregeti, kedvesen meglapogatja, s fojtott suttogással máris valami üzleti vállalkozásba kezd vele is, melyet gyakorta szakít meg a török harsány, jókedvű nevetése.

Levi Mos, a nagyerejű sakter, aki bekötött szemekkel is kivágja a marhából a tisztátlan dolgokat, most az udvarán tevékenykedik. Maga elé vonja a borjút. Szelíd, kicsi jószág. Hiszen még élhetne. Szaladgálhatna a réten, ha... ej, de elég az érzélgősségből. A férfi sóhajt.

- Ej te, hát le foglak vágni holnap - mondja az állatnak.

Levi Mos megcsóválja a fejét. Nagyot sóhajt újra.

- Ej no, ne haragudj rám - mondja, és erőt véve magán, s a borjúcska tamba szemei közé néz. Senki sem tudja a Mahalléban, hacsak talán nem a minden tében kanál Mendelson, hogy a nagyerejű Levi Mos, a budai sakter minden egye állatól bocsánatot kér, mielőtt elvágna a torkát.

A Mendel utcán Eszter, Joshua Rabimek újabban gyakorta búskomor asszonya siet. Aprókat és fürgén lép, akárha kergetné valaki. Senki sem kergeti. Vagy mégis? Milyen riadt a tekintete, rózsás arcocskáit elhalványította a lelkét emésztő láz. No igen. Örmény kereskedők hozták a híret annak, hogy egy testvérét néhány hete száműzték Brandenburgból, s házába francia hugenottákat költöztetett Frigyes Vilmos választófejedelem valamelyik szívtelen tanácsnoka. Egy régen látott rokon miatt lenne ilyen sápadt Eszter, ez a csöndes és alázatos nő, akiben Josuha Rabimeknek különben annyi boldogsága telik?! Nem, dehogy. Az imént megpillantotta David Mendelson, s úgy érezte, menten elakad a lélegzete. Legközelebb, igen, legközelebb megmondja neki, hogy ne jöjjön többé. Ne keresse. Ne zaklassa többé. Igen, igen, megmondja neki, fogadkozott Eszter, mint már annyiszor. Azóta meg megy, mint az eszelős.

Kicsi öklével ütögeti a fejét.

- Átka vagyok a háznak!

- Átka vagyok a háznak!

Asszonyok mellett siet el, akik utána szólnak.

- Hogy mondod, Eszter?

De ő csak megy, nem néz vissza, a homlokát ütögeti a kicsi öklével.

- Átka vagyok a háznak!

A vár környékén lezajlott első ütközet nem maradt fent a korabeli haditudósításokban és krónikákban. Talán helyesebb is, hogy így történt. Minek a fennkölt eseményeket összekeverni az alpári dolgokkal! Ebben a csatában ugyanis nem szerepelt stratégia, és nem szerepelt taktika, a bal vagy a jobbszárnyak váratlan támadása, a gyalogság előrenyomulása, nem történt hősie védekezés, amiként annyi hadi eseménynek volt ez akkoriban a sava-borsa.

De nem mondjuk jól.

Egészen rosszul mondjuk.

Igenis volt váratlan támadás, volt csel, volt foglyul ejtés, és volt békekötés, még ha másként is, mint ahogy egy igazi háborúban az történni szokott. Néhány rozoga szekér a lotaringiai herceg offenzíve megérkezése előtt már ottan áll a Duna nyugati oldalán, alig fertályórányi gyaloglásra a vártól. A legnagyobb, szakadt ponyvájú, ámbátor mégis csak királyi méltóságot mutató alkotmány előtt megtermett, szőrös mellkasú, őszülő halántékú férfiú toporog. Ismerjük őt. Származása szerint talján. Természete szerint a női nem hírhedt, ámbátor nem igazán elkényeztetett tisztelője. Szerencsétlensége folytán néhány évet tündéreként volt kénytelen elviselni a Reka folyó vadregényes partján. Meglehetősen koros, sokat tapasztalt férfiúról van szó.

Legyen elég a rébuszokból.

Ő az, Angeló, Absolon Demeter hóbortos erdélyi nagyúr egykori szolgálója, aki mellesleg Pilinger Ferencet is nevelte, amíg nevelhette. Most pedig ott áll a szekere előtt, s a szemét árnyékolva a távolba kémlel. Jól látja. Göthös gebékkal vont szekerek araszolnak éppen feléjük, a lapos irányába, mely területen ő is táborot vert a lányaival, ama örömlányokkal, kik Velencéből keltek útra az európai esemény hírére. Mióta Angeló a Kurvák Királyának nevezte ki magát, s erről a meglepett lányokat is tájékoztatta egy viharos éjszakán valahol az eszéki híd környékén, először érez olyasmi elégedettséget, mely után egész életében hiába vágyott. Az igazság szerint egyelőre nincsen túl sok alattvalója. Egyelőre néhány tucatnyi repedszarkú, velencei örömlány fölött gyakorolhatja az uralkodás gondokkal teli, úgy türelmet, mint kellő határozottságot, úgy lelki finomságot, mint erélyt igénylő mesterségét. A lányok először kinevették, majd lázadtak ellene, sőt, az eszéki hídnál együttes erővel ki is akarták, hm, nem, ki is dobták a szekerükből, ám Angeló ekkor mérhetetlen kincseket, el sem képzelhető gazdagságot és aranytól szikrázó jövőt helyezett kilátásba.

– Lesznek seggmosó szolgálítok is! – üvöltötte Angeló, mire a kurvák eltűnődtek, az orrukat meg viszkető szeméremdombjukat vakargatták, a csöcseiket nyomogatták, jól van, ugyan mit veszíthetnek, ha mégis hitelt adnak a nyomorult szavainak, így aztán visszaemelték Angelót a sárból és a mocsokból, s megengedték neki, hogy ha ők nem hallják, hát a királyuknak nevezze magát. De csak akkor. Angeló az első csatáját megnyerte. Mégsem bízta el magát. Egyelőre óvatosan, szinte észrevétlenül kormányzott, hagyta, hogy a kurvái a megszokott életüket éljék, pénzüket sem követelte, több munkára sem serkentette őket, ám tudta, az idő neki dolgozik, mert az idő olyan, hogy mindig dolgozik valakinek, s az ember tehetsége éppen abban rejlik, hogy e munkálkodást a saját javára fordítsa. Amellett pedig rettenetesen büszke volt. Mert ha a kurvák a legősibb mesterség képviselőinek számítanak, és ugye ki vitatná, hogy annak számítanak, akkor a királyuk sem lehet más, mint olyan ember, aki a hatalom legősibb fortélyainak és viselésének a tudora. Angeló nagy gonddal tehát, amiként az egy vérbeli uralkodóhoz illik, most megvakarja a szerszámát.

– Nyugodj, te – morogja neki, s tekintetét újra előre veti.

Jól látja. Ormótlan szekerek dőcögnek feléjük, nehézkes szláv alkotmányok, melyeket a végtelen szláv sztyeppék lebrására építenek évtizedekig is akár az orosz parasztok. Angeló hallotta a híreket. Buda ostromához szláv kurvák indultak a legtöb-

ben. Lengyelek és oroszok, ukránok és beloruszok, az Északi-Kárpátok görbeujjú és vékonyaszájú tótkurvái, s érkeznek lányok a Keleti-Kárpátok néhány olyan népéből, melyek jó, ha tíz vagy húsz ezer lelket számlálnak, beszédük faforgácsból, medvebrummogásból és pataksobogásból van. A szláv némberek rendszeren búzaszőkéek, óriási szájuk van, és olyan vastag a combjuk, hogy nem talál le róla a ráfröcsögő férfimag. A szláv kurvák leverik az árákat, és olyasmire is hajlandóak, aminő cselekedetre a jobb érzésű flamand, francia vagy spanyol örömlányok még csak nem is gondolnak, legfeljebb álmaikban csinálják, és utána nyomban fölébrednek. Tudnivaló, hogy a szláv kurvák némelyike a rettenetes Bogdan Hmel pillantásától született, mely tekintet néhány évtizede úgy perzselt végig az ukrán földön, hogy minden rosszat és hiábavalót kiirtott, s csak annak hagyta meg az életét, amely dolog elnyerte Bogdan Hmel érzékeny, kifinomult és szeszélyes tetszését.

Angeló hümmögve előrebballag. Aztán észbekap, hohó, mégis csak király lenne ő, úgy hát büszkén és méltósággal kell lépkedni. Ballagjon az, aki paraszt. Ő most már csak lépdelni fog. Angeló tehát kidülleszt a mellét. Egy természetes, nagy tomporú asszonyosság már a szekere előtt törölgeti portól maszatos arcát. Haja szőke, mint a megtaposott szalma, vastag varkocsba fonva. Nagy szája van. A tompora is tekintélyes méretű.

- Honnan jöttél, galambocskám? - szólítja meg hízelegve Angeló, aki azt gondolja, tud a szláv kurvák nyelvén beszélni, mely beszéd nem is annyira a szavak értelmes sorrendjéből, hanem mutogatásból, a fej billegetéséből, s különböző sóhajtásokból és hümmögésekből áll.

- Mi közöd hozzá, paraszt?! - morogja az asszonyosság éppencsak fölpillantva, s a szoknyáját emelve, a térdeit rogyantva megkönnyebbült sóhajtással vizelni kezd a szekér mellett. Közben a többi lány is elbújik a ponyvák alól, kíváncsian bámulnak a palota irányába. Angeló félrebillent fejével figyeli az asszonyosság alól előcsorgó vad, aranysárga sugarat. Percekig vizel az asszonyosság, ebből aztán Angeló megtudja, hogy a szláv kurvák vezetőjével van dolga, hallott már róla, Irgalmatlan Lenka a neve.

- Ejnye no, galambocskám. Miért vagy ilyen dühös?

- Mit akarsz, paraszt? - néz fel egyszerre Lenka.

- Király vagyok, buta liba - mondja Angeló, és közelebb lép.

- A Bolondok Királya? - gúnyolódik Lenka, s közben ruháinak redőiből előhalász egy darabka húst, s csámcsogva rácsálni kezd.

- Nem vagy te bolond, Irgalmatlan Lenka - mosolyog Angeló.

A lány nagy szemeket mereszt. Kiesik a szájából egy félig rágott húsdarab. Ez a senkiházi tudja a nevét? És mégis pimaszkodni merészel vele?! Gúnyolódik?! Pimaszkodik?! Irgalmatlan Lenka most közelebb lép, szinte érzi a férfi lehetét, testének páráját, mélyen belenez a szemébe, s hirtelen megérzi, hogy elveszett. Vége az uralkodásának. De még feltámad benne az ősi szláv dac. Nem adja olcsón a királyságát, nem! Tekintete megvetően, dacosan villan. A szekere felé bök a homlokával.

- Na gyere, te piszok disznó!

- Megyek, galambocskám, megyek - duruzsolja Angeló, s már szinte tolja is maga előtt a nőszemélyt, be a szekér mélyébe. Irgalmatlan Lenkát nem hiába nevezik úgy, ahogyan. Amint ellebben a sátor ponyvája, máris Angelóra veti magát, leteperi, s úgy

kezdi csókolni, hogy jószerivel kiszakítja Angeló szájából a nyelvét. Közben úgy markolja a férfi szerszámát, hogy csoda, hogy az a helyén marad. Angeló azonban az első meglepetéstől ocsúdva támadást indít. Megragadja a kurva rongyait, s egyetlen tépéssel teszi meztelenné a hatalmas testet. No de még Angeló is meghökken! A dinnyenagy keblek! A vaskos karok, rengő combok! A has gyönyörű, párnákként összetorlódó édes hája! Angeló a következő pillanatban megcsiklandozza a lányt, aki eme alattomos cselszövére nem számítva elkacagja magát, vagyis a csókot fölfüggeszti, s valószínűleg ez a veszte, mert Angeló minden erejét összeszedve, hatalmas ordítás kíséretében a hasára henderíti, s a tarkóját lenyomva tomporára nehézkedik. Angeló jól tudja, hogy a szláv nőekkel, ellentétben például a franciákkal vagy a taljánokkal, először durván és irgalom nélkül kell bánni, s csak utána szabad becézni, jól tartani őket. Angeló teljes erővel üti át Lenka tomporának szőrtől burjánzó feketéjét. Mint a pöröly, úgy csapkodja. Lenka dermedten liheg maga elé. Aztán Angeló a lány fejét az öléhez nyomja, majd újra a hátára henderíti, gyors egymásutánban kétszer is végez vele, s amikor Irgalmatlan Lenka már csak csendesen nyüszít, hirtelen azt suttogja neki:

- Galambocskám.
- Édes, kicsi galambocskám.
- Szerelmes szentem, lelkem fénye.

Irgalmatlan Lenka fölpillantana, ám tekintete fényét lágyan lecsókolják, s újra megteszik vele azt, amit már százszor és ezerszer, ám ezúttal finoman és becézve, kedveskedve és odaadóan, hogy minden egyes sejtjét, testének legeldugottabb zugát is szeretve érzi. Mintha zsenge nyírfalevelek peregnének a testére. Mintha tavaszi fű borítaná be finoman és lágyan, mint az álom. Mintha a Volga mosna ölére, remegő hasára, combjainak hatalmas, belső párnáira aranytól szikrázó pikkelyeket. Irgalmatlan Lenka csendesen zokog, és bizony örömet is érezne, ha érezhetne az az ember örömet, aki Bogdan Hmel szörnyű pillantásából született. De csaknem boldogság ez mégis.

A különös légyott után a kurvák ott állnak a szekér körül. Döbbenet bámulják Angelót, aki kilép a ponyva mögül, a homlokát dörzsöli, és szórakozottan bólint, miközben a gatyájával bajlódik. Tudja, nem szabad sokáig vacakolnia vele, mert az mégsem királyi dolog, ha nyilvánosan a farkát birizgálja az ember.

- Térdre - mondja aztán halkán, de határozottan.

A kurvák csak néznek, mint akiknek sár csapott a szemükbe.

- Térdre! - üvölti Angeló.

S a szláv kurvák lassan, mintha álmukban tennék, lassan térdre ereszkednek, és bizony nem csak ők, hanem a velencei repedt sarkúak is lerogynak, mert ők is tanúi annak, hogy Irgalmatlan Lenka kitámolyog a szekér elé, és bólint, miközben azt suttogja.

- Itt van a Király.

És amikor néhány nap múltán sorra a frengisztáni kontingensek is behódolnak Angelónak, az egyik velencei lányka, első alattvalóinak egyike, egy csipás szemű, ritkás hajú kisveréb odasompolyog a karosszékben üldögélő, s szórakozottan iddógáló Angelóhoz.

- Mondd csak, Angeló... - kezdi, de máris megakad, mert Angeló a fejét csóválja neheztelve. S nagyot sóhajt, mint aki mélységesen csalódott. Köhint tehát a lány, megszelí a torkát, s folytatja.

- Fenség! – szól bátortalanul, s elhallgat újra.
- Mondhatod – int most már kegyesen Angeló.
- De tényleg lesznek seggmosó szolgálk?

Károly, lotaringiai herceg június 18-án pillantja meg a budai dombokat, s rajta a büszkén magasodó várat. Végigsimít ráncoktól barázdált homlokán, s bólint. Eddig minden a tervei szerint alakult. Nem volt könnyű dolga. A herceg tudta, hogy Buda bevétele a legfontosabb stratégiai feladat, még akkor is, ha két éve komoly kudarcot vallottak. Ellenfeleinek és irigyeinek gáncsoskodása nem járt sikerrel. Először az észéki híd felégetését javasolták nagy hévvel, hogy aztán Miksa Emánuel, ez a gyerekesen hiú és féltékeny bajor, Székesfehérvár ellen akart fordulni, míg ő, Károly tétova várakozásra lett volna kárhozható. De még Munkács vára is szóba került, mint meghódítandó erődítmény, csakhogy a törökbarát Thökölyvel végleg leszámoljanak. Csupa fölösleges és értelmetlen ötlet! Nem is az ostobasággal és a hozzá nem értéssel kell megküzdenie egy hadvezérnek. A hiúság és a túlonúl megnövesztett becsvágy a legveszélyesebb tényező egy hadjáratban. Szerencsére Károlynak az utolsó haditanácson sikerült meggyőznie a császárt, hogy Buda ostroma mindenekelőtt való dolog. A herceg nevetett a hír hallatán aztán, hogy Miksa Emánuel dührohamot kapott, amikor megtudta, hogy akárcsak két esztendeje a sikertelen ostromkor, újra csak neki, Károlynak lesz alárendelve.

A herceg bordeaux-i bort hozat estére, de még előtte küldöncöt küldet Abdurrahmanhoz, a vár urához, s míg katonái sátorveréssel s a letáborozás körülményes munkálataival vannak elfoglalva, elégedetten álomba issza magát. S éppen abban a pillanatban, amikor Abdurrahman budai pasa előtt megjelenik a császári küldönc, Stephan, a lotaringiai herceg mindentudó személyi titkára is megáll az ura fekhelyénél. Károly rossz alvó. Tegnap újra a köszvény gyötörte, néha már üvöltöni szeretett volna a fájdalomtól. Most is izzadságtól nyirkos a homloka. Tátott szájjal, nagyokat horkantva, nyugtalanul alszik. Stephan nem szívesen teszi, mégis föl kell ébresztenie az urát. Stephan megérinti a herceg vállát. Károly álmosan dörzsölgeti a halántékát.

- Mit akarsz, Stephan?
- Hír jött, fenség.
- Miféle hír jöhet éjnek idején?!

Néhány perc múlva Károly az alacsony, merev arcú törököt nézi. A mosolyra és szenvedélyre is nehezen nyíló arcot bámulja, miközben összehurkolja dereka körül finom szövésű éjszakai selyemköntösét. Óvatosan elhelyezkedik a fickóval szemben. Nehogy kitaláljon csontjaiból a fájdalom. Jól van. A herceg nem érez fájdalmat. Elmosolyodik. A török meghajol, s máris kezdi.

- Buda helytartójának Abdurrahman pasának az üzenetét hozom.

A herceg int, folytassa.

- Az uram egy történetet küld neked, fenség.

Károly csodálkozva vonja föl a szemöldökét, aztán int, halljuk.

- Történt egyszer, uram – kezdi halk, közömbös hangon a küldönc – hogy Mohamed próféta egy útja alkalmával eltévedt a sivatagban. Napok óta bolyongott, amikor megjelent előtte Iblisz, a gonoszok fejedelme, s azt mondta, csak egy dolgot kér tőle, s a legrövidebb úton kivezeti a forró sivatagból. Mohamed eltűnődött. Ha a tevéjét

adja, elnyeli a homok. Ha a kulacsát adja, szomjan hal. Ha a turbánját adja Iblisznek, a Nap égeti halálra. Ha a lelkét adná, megmenekülhetne. A próféta undorral nézte a kísértőt. Bármimet odaadom, mondta neki, de a lelkemet soha nem kaphatod meg. Iblisz leforrázva hagyta ott a szent embert. Mohamed még aznap délután megérkezett egy oázisba, hol a menhely gazdájának egy vak, de éles eszű beduinak a következő hadíthot mondta:

„A sivatagban is a lelkünk ér a legtöbbet.”

A herceg elmosolyodik. Még érzi szájában a francia bor ízét.

– Nos, mit kívánsz?

A küldönc meghajol.

– Gazdám azt kéri, a tekinteted előtt haljak meg, uram.

Károly a fejét vakarja, s mosolyog közben. Int Stephannak. Megparancsolja, a legnagyobb kímélettel végezzenek a fickóval. Máris érkezik a hóhér, egy vénséges vén rajnai mesemondó, akinek minden éjszaka megjelenik Merlin, a varázsló. S az öreg szép és halálos mesét suttog a küldönc fülébe, aki boldogabban hal meg, mint ahogyan élt.

A következő nap reggelén két fura szerzet ballag a vár felé a pesti síkságon. Mintha különleges hatalommal bírnának, nem tartóztatja őket portyázó tatár vagy török csapat, de még a császári kontingensek őrzései is egykedvűen bámulják, mint ballag a két figura a néhány napja elfoglalt kompállomáshoz. Kérdés nélkül kötnek el egy csónakot, s már eveznek is a túlsó part felé. A Duna másik oldalán a császári őrszem a fejét vakarja. Miféle szerzetek ezek, hogy csak úgy, akárha szórakozásból tennék, kedvtelve ladikáznak a Duna vizén?! Rongyosak, mint vihar előtt az ég. Ám a pillantásuk tiszta, kikezdetlen. Az egyikük valószerűtlenül szép férfi, olyan az arca, mintha márványból faragták volna. A másik feje nagy és bozontos. Pilinger Ferenc és Jozef Bezdán talán már tudja, hogy soha nem válnak el egymástól. Egyelőre azonban arrafelé haladnak, hol a legtöbb asszonyállatot tart a hátán a budai völgy. Igen. Arra vették az irányt, hol a kurvák táborától édes a budai szél, dúsabb a völgyek füve, s ahol, ejnye csak, no, minden vakondtúrás illetlenül szétvan túrva, el van lapítva.

Június végére megérkezik a vár alá Hans Karl Thüngen báró a frankokkal, valamint Károly baden-durlachi őrgóf a sváb csapatokkal. A zárt rendben vonuló, komor brandenburgiakat Jochan Adam Schöning vezényli. Szent Iván havának utolsó napjaira Károly herceg kiűzeti a törököket az Alsóvárosból. Huszonhat rettentő réstörő ágyúcső mered a Gellérthegy és a Naphegy finoman ívelő déli lejtőin. A halálos gyűrű bezárult, s kezdetét veszi az, ami egy ilyen ostromban a leginkább kikezdi az idegeket, s amire voltaképpen nem lehet fölkészülni. Ez pedig a folyamatos, még éjszaka sem szűnő ágyúzás, hogy az ostromlottak ne nyugodhassanak meg egyetlen pillanatra sem, ne aludjanak, s ha a kimerültségtől félájultan mégis a vackukra dőlnek, hát minden újabb dörrenésnél rángatózni kezdjen fültövéknél az idegköteg. Amit a bombák és a repeszek a falakkal és az erődítményekkel tesznek, megteszik az idegekkel a dörrenések és a levegő sikoltása. Persze nem mindenkit zavar a folyamatos égdörgés. Aki nincs a várban, annak jóval könnyebb. Angeló, a kurvák királya a szalmazsákján heverészik, és az ágyúdörrenéseket számolja magában. Éppen kerek száznál tart. Néha felsziessen, de nem szól. Irgalmatlan Lenka nyesegeti lábujjairól a horgas körmöket egy valószerűtlenül nagy, görbe késsel. A férfi a flaska után nyúl, ami ott áll a fekhelye mellett.

Alaposan meghúzza, vagy ötöt ugrik közben az ádámcsutkája. A veres bor a mellére csorog. Irgalmatlan Lenka bugyogva fölkacag.

- Megint összevérezted magad, fenség.

Angeló gondolkodik, megharagudjon-e. Úgy dönt, kegyes lesz.

- Jöjj, gyermekem - mondja bőffentve.

Irgalmatlan Lenka a késsel a kezében mászik a férfira.

- Leszúrhatnálak - suttozja.

- Aztán miért tennéd?

- Bűnt követtél el, Angeló.

Irgalmatlan Lenka szeme mosolyog. De vaskos ajkai most összeszorulnak. Kezében remeg a kés. Lassan cirógatja vele Angeló torkát. A távolban lövik a várat. Dörrenésre újabb dörrenés felel.

- Egy kurvát nem szabad szeretni, Angeló - suttozja Lenka.

- Ki mondta, hogy szeretlek, galambocskám?! - nevet Angeló.

Hirtelen kiáltás hangzik, s egy lány rohan a sátorba.

- Ketten vannak! - kiabálja.

- Jól van, no, jól van. Ne üvölsz már! - dörmög Angeló, s odébb hengeríti a bosszús Irgalmatlan Lenkát.

- Ketten vannak! - sikoltozza tovább a lány, mintha megkergült volna. Ketten vannak! Na és?! Tán a pápa jött meg a császár kézen fogva, hogy így üvölt ez a ringyó?! Angeló csizmát húz, magára kapja köpenyét, s olyan méltósággal lép a sátra elé, mint egy valódi király. Csípőre teszi a kezét. Nos igen, valóban. Két fura szerzet üldögél a szomszédos sátor árnyékában. Szedett-vedett ruházat, gyilkosok, útonállóknak járnak ilyen rongyokban. Angeló jelentőségteljesen megköszörüli a torkát. De ezek ketten nem zavartatják magukat. Igen, mintha otthon lennének. Angeló közelebb lép, hogy szemügyre vegye a vakmerőket. Két különös szempár mered rá. Angeló sokat megélt életében, szolga is volt, tündér is volt, de ilyen tekintetekkel még nem találkozott. Megborzong, végig fut a hátán a hideg. Am mégsem azért király ő, hogy akármilyen jöttmentektől az inába szálljon a bátorsága. Már ott áll előttük. Hanem ekkor az egyik fickó fölemelkedik. Fiatal, nagyfejű férfi. Ismerős. De még mennyire hogy ismerős! Angeló megdönti a felső testét, s homloka csaknem nekiütődik a másik arcának. Ki ez? Hol találkozott vele? Angelónak hevesen ver a szíve, a tenyere nyirkos lesz. Tündér volt az idegen, akárcsak ő? A fiatal férfi elmosolyodik.

- Messziről jöttünk, uram - szól halkán.

A varázslatnak vége. Angeló kiegyenesedik. Hát persze. Mindenki messziről jött, ő is messziről jött, Irgalmatlan Lenka is, meg a többi lány, az alattvalói, mind messziről jöttek. Az idegen mögé, a másik alakra pillant. Hosszú hajú, fekete bőrű, szép férfi. Angeló megrázza bozontos üstökét.

- Éreztetek otthon magatokat - mondja aztán széles mosollyal. Ám nyugtalanság költözik a szívébe. Angeló volt tündér, ismeri a fajtájukat. S ezek ketten is valami hasonló szerzetek, tündérek voltak vagy tündérek lesznek. Mindenesetre a két idegennek külön sátrat állítanak. Angeló megparancsolja a lányoknak, bánjanak velük rendesen, s ha lennének olyasmi kívánságaik, hát teljesítsék azokat is. Ám az idegenek egyáltalán nem kívánnak olyan dolgokat, melyeket örömlányoktól szokás. Gyakorta eltűnnek,

néha napokra elmennek, hogy aztán újra ott heverésszenek szótlanul a sátruk előtt, s húst rácsálva túrják, hogy lányok mossák a lábukat és a hátukat. Más egyebet soha nem kérnek. A kurvák különösen Jozef Bezdán hosszú, éjfekete hajáért lelkesednek. Gyakorta fésülik, szagolgtatják, s mindenféle kenőcsökkel kenik. Egyszer félmeztelenre vetkőztetik, s borzongó gyönyörűséggel tapogatták fölsőtestén egy rettentő kínzás nyomait.

Angeló lázas boldogsággal irányítja a tábor mindinkább sokasodó ügyeit. A keresztények között hamar elterjed a kurvák híre, s a zsoldosok gyakorta eljárnak hozzájuk. Különösen akkor érkeznek, gyakorta még szökve, a tiltásokat is kijátszva a katonák, amikor a következő hajnalon ostrom várható. Ezek a kemény szívű, érdes lelkű legények úgy akarnak meghalni, hogy előtte még megízleljék a szerelem gyönyörét. S ilyenkor a lányok is kedvesebbek velük, többet és többször engednek, a katonákkal isznak, s engedik azt is, hogy más néven szólítsák őket, egy távolban élő lány, hölgy, vagy dáma néven, akit a zsoldos a napfényes Andalúziában, Piemontban vagy az esős Brandenburgban hagyott, s akit talán már soha nem fog már látni. Irgalmatlan Lenka segít Angelónak, többnyire ő kezeli a pénzt, ő számol éjszakánként, amikor már a fenség tátott szájával, nagyokat horkantva alszik.

– Ismerem valahonnan – emelkedik fel néha a vackáról Angeló.

Irgalmatlan Lenka nyugtatja a férfit.

– Ha ismered, hát ismered.

– De honnan ismerem? – mered maga elé Angeló. – Honnan?

Közben egyre erőteljesebben folynak a hadiesemények. Gyávák és képek szöknek ki a várból. Információk és hazugságok cserélnek gazdát, olykor a legnagyobb képтелenségek terjednek el. Néhányan magyarnak adják ki magukat, az okosabb törökök megtérést és átállást színlelnek, értékesnek tűnő információkat adnak a vár állapotáról, a vízhiányról, az utálatos Abdurrahmanról, aki mindig is jobb volt kereskedőnek, mintsem katonának. A kiszökök nagy részét pedig maga a pasa küldi. Ő az, aki elterjeszti, hogy gyűlölik a katonái, hogy a bukását kívánják, csak hogy a keresztények azt gondolják, könnyebb dolguk lesz így. Abdurrahmant azonban nem gyűlölik az embe-rei. A védők többször kitörnek a falak mögül, hogy az ostromlók által a vár köré húzott árokrendszereket és tüzelőállásokat lerombolják. Véres és kíméletlen harcok ezek. Szemtől szembe folyik az öldöklés, akit megölsz, annak a vére az arcodra fröccsen, és nem biztos, hogy le tudod mosni. Bent a városban szedik a házak tetejét a nem szűnő ágyúzás miatt. A lakosság egyelőre még nem szűkölködik, különben is, a janicsárok hamar elhallgattatják az elégedetlenkedőket, vagy azokat, akik a vár feladásáról beszélnek. A várban általános a nézet, hogy az élő legnagyobb török hős, Szulejmán nagyvezír hadai előbb-utóbb megsegíti az ostromlottakat. Bulgáriában már gyűjti a hadakat. Június hónap végén török ruhába öltöztetett fiatal rákok négyszáz ürit hoznak át a vár árkából. Ez érzékeny veszteségnek tűnik, ám a minaretek és a raktárak még mindig roskadoznak a felhalmozott eleségtől.

Az ostromban mindenféle különleges eszközhöz is folyamodnak. Különösen egy Gonzáles nevű tűzmester jeleskedik az ágyúzásban. Rettenetes mozsárjai a Vízivárost bombázzák. Ám akit harc közben lövés, vagy szilánk talál el, nem igen gyógyul meg. Az ostromlók között elterjed, hogy a törökök mérgezett golyókkal lőnek. Ezért aztán

ha foglyot ejtenek, nincs könyörület. Továbbra is rengeteg golyót hánynak a várra. Éjszakánként a dörgéseket visszaverik a hegyek, egyetlen robbanásra legalább három a válasz. Kísérteties fényben ragyog a vár, az ágyúzástól fura, túlvilági tüzek gyúlnak az ég alatt.

Angeló a sátra előtt áll, onnan nézi a borzongató látványt. Irgalmatlan Lenka ott toporog mellette. Angeló egyszerre beszélni kezd. Elmondja, hogy a gyerekkorára már jószereivel nem is emlékszik, de arra annál jobban, hogy szolga volt egy kékszemű, ám annál kegyetlenebb török háztartásában. Sokszor akart szökni, sokszor fogták el. Ilyenkor megverték, halálra ítélték, megkegyelmeztek neki. Aztán egyszer egy ugyanilyen ostromba keveredett Váradnál. Régen volt. De akkor végre sikerült megszöknie a gazdájától, s elkövette a legnagyobb esztelenséget, amit csak tehetett. Bement az ostromlott várba egy lány miatt.

– Miféle lány miatt? – vonja föl a szemöldökét Irgalmatlan Lenka. Angeló megvonja a vállát. Hogy miféle lány miatt?! Hát minden ostromlott várban van egy lány! Csak-hogy a váradi várban nem egy lányt talált, hanem egy csecsszopót, egy újszülöttet, aki egy rommá lőtt pajtában feküdt egy kosár alatt. Egy fekete képű idegen pedig, aki bizonyára tündér volt, megnevezte. Pilinger Ferenc, ez lett a csecsszopó neve.

– S ki volt a fekete képű? – kérdezi Irgalmatlan Lenka.

Angeló újra csak megvonja a vállát. Aztán egy hatalmas és hóbortos erdélyi úr szolgálja lett, Absolon Demeter urat szolgálta, akit Kornisnak is hívtak. Egyszer az úr Velencében annyira megharagudott, hogy hazazavarta őt és a gyereket. Mert a kicsi el-kódorgott valahová.

S ahogy így beszél Angeló már nem is veszi észre, hogy Irgalmatlan Lenka ellép mellőle. A lány dermedten bámul a férfi mögé. Mintha a semmiből lépett volna elő, ott áll mögöttük az idegen, aki miatt Angeló gyötri magát, ott áll mögöttük a nagyfejű, fiatal férfi, s nyilván hallott minden szót, mert úgy néz, olyan különös és kikezdehetetlen tekintettel, melyet Irgalmatlan Lenka még soha nem tapasztalt, pedig hát belenézett ő már egy-két tekintetbe. Mit akar ez az ember? Gyilkolni?! Rabolni?! Megrázná Angelót, aki még mindig háttal áll nekik és motyog magában, de a lány nem tudja föl-emelni a kezét, mintha minden ereje elhagyta volna. De nincs is szükség a figyelmeztetésre. Angeló megérez valamit, s fordul. Néhány pillanatig mered csak a fiatal férfi tekintetébe, aztán fölordít. Úgy üvölt, mint a boldog számár. Öleli és csókolja a másikat, s a meglepetéstől egyelőre mozdulni sem tudó Irgalmatlan Lenka csakhamar kihallja az összefüggéstelen szavak, nyögésbe fulladó boldog félmondatok kavalkádjából a nevet.

Pilinger Ferenc! Pilinger Ferenc!

Irgalmatlan Lenka a fejét csóválva, megvetően fordul el.

– Férfiak – köpi a szót.

– Férfiak – mondja újra a fejét rázva. Előveszi nagy, görbe kését, és komoran nézi, mint csillan meg a fém az égő vár fényében.

Szent Jakab havának kilencedik napján beborul az ég. Az ostromlók egész éjjel hánynak a bombát és a tüzes kartácsot. Mintha túl sok lenne a fényből, az éjszakai lángokból és a város tüzeiből, hajnalra lassú, szürke esőfelhők paplanozzák be az eget. S ahogy felharsan az első, tétova kakasszó, esni kezd. Mintha erre várnának a védők is. Még a hajnal szürkületében kitámadnak a törökök. Válogatott janicsár csapatok csap-

nak az ostromlók közelítő árcai és sáncai felé, hol éjjel és nappal folynak a munkálatok. A janicsárok áttörnek a brandenburgiak megerősített vonalain is, s már a császári csapatokat zaklatják. Az ütközet gyors és heves. A brandenburgiak igen sok embert vesztenek, a törököknek sikerült egy császári rondellát is felrobbantaniuk, ám végül maguk is nagy veszteséggel vonulnak vissza.

Este a Szent István templom tornyán tétova lámpafény imbolyog. Lotaringiai Károlynak azt jelentik, hogy a fény jelentése nem egyéb, minthogy a védők már nem bírják tovább. Károly dühösen zavarja el a hírhozót. Tudja, ez a magyarázat egyelőre nem lehet igaz. Arról persze a herceg nem tudhat, hogy a lámpafény egy Jozef Bezdán nevű alaknak szól, aki ezekben a napokban a kurvák táborában lakik, valaha világkém volt, és olyan szép férfi, hogy a lányok vele álmodnak. A valahavolt világkém napokkal ezelőtt üzent Diamontnak. Azt ígerte a lánynak, amikor legutóbb találkoztak, hogy visszatér még egyszer hozzá. Jozef Bezdánnak egyáltalán nem okozott nehézséget, hogy üzenetet továbbítson a várba. Jól ért ahhoz, hogy tekintetek közvetítsék a gondolatait. Amikor egy bajor tüzer dolgát végezve lép ki a francia lányok sátrából, Jozef Bezdán megragadja a grabancát, s szó nélkül magával vonszolja.

- Ne öl meg, uram! - könyörög a bajor, aki különben nagydarab és erős ember, ám a támadás oly váratlan, hogy az összes ereje elhagyja. Ám Jozef Bezdánnak esze ágában sincs végezni a tüzerrel. A mezőre viszi, hol a tücskök ciripelése, s a vidéket ellepő sáskák rágása hallik csak. Ott aztán maga felé fordítja a bajor sápadt arcát, s tekintetét a homlokának irányítja. A bajor tüzer később szédelegve tér vissza a táborába. Nem érti, mi történt vele, mit akart tőle az különös, szótlán idegen, aki úgy nézett rá, hogy szinte fáj a pillantása. A hajnali ágyúzásban aztán az életét kockáztatva megy előre a várfalakig, s nem törődve azzal, hogy a védők gránátokkal dobálják, tüfendzsikkel lödözik, addig halad, mígnem egy török tekintetét nem fedezi fel, s nem mered bele a másik arcába. Néhány pillanatig tart csupán az egész. Akkor visszatér a tüzelőállásba, s végzi a dolgát, mintha mi sem történt volna. A török katona bent a várban, zavartan dörzsöli a homlokát. Mi történt?! Ránézett az a hitetlen kutya, az életét kockáztatva jött a falak alá, belenézett a szemébe, és nyugodtan visszaesétált. Még ilyet! A katona másnap megállítja a palota lépcsőjén éppen felsiető eunuchot, a pasa első szolgáját. Az eunuch, aki fontos hírt visz Abdurrahmannak, meglepődve néz a janicsár arcába. Micsoda szemenszedett szemtelenség ez?! Ám ebben a pillanatban úgy érzi, hogy mintha valami idegen gondolat költözne az agyába. A janicsár már el is tűnt. Az eunuch megrázza a fejét, s maga sem érti, miért, de először a pasa háreméhez lohol, s Diamontot keresi. A lány csodálkozva bámul az eunuch puha, szétmálló arcába. Ám csakhamar elmosolyodik. Olyan a mosoly, mint a nyíló rózsza.

- Jozef Bezdán üzent - szól.

Az eunuch persze tudja, kiről beszél a lány.

- S mit üzent?

- Hogy itt van a környéken, s meglátogat engem.

Így történik, hogy Szent Jakab havának kilencedik napján Diamont fölkapaszkodik a szeles Szent István toronyba, s fényjeleket küld Jozef Bezdánnak. Az egyik kiszögelylésben Abdurrahman embere lapul, s szorgalmasan olvassa a lámpafény üzenetét.

Jozef Bezdán néhány nap múlva francia önkéntesnek öltözik. A ruhát Angeló táborában veszi magához. A francia ifjú úgy nézi a szép és erős idegent, mint egy látomást.

A kurva ott kuncog mögötte, kitakart combja még vörös a francia ujjaitól. Jozef Bezdán visszapillant a sátor bejáratól. Megvonja a vállát. A francia meg csak áll, s nem érti, miért nem védekezik, miért nem szól az idegenre, hogy ez mégsem járja, egyszerűen nem érti, miért fogta el olyan gyengeség a szép férfi tekintetétől, mit még soha életében nem érzett. S Jozef Bezdán mintha nem tudna arról, hogy a frontvonalak között tartózkodni fölöttébb veszélyes, másnap reggel egyszerűen átsétál a várba. A várvédők törökök észreveszik, és segítenek neki, a kezénél fogva húzzák be a paliszádokon keresztül a falak mögé. Jozef Bezdán mosolyogva bólint, megveregeti a meglepett török tűzmester vállát, s tovább sétál. A török a szakállát csavargatva bámul utána, s valami szelleműző imát mormog közben. Jozef Bezdán nem Diamonthoz megy először. Egyelőre a Mahalléba siet, bejárja a girbe-gurba kis utcákat, elidőzik a kapualjakban, miközben a munkára fogott, az ostromban segédkező zsidókat figyeli. A zsidók fát és vizet, lőszert és élelmet hordanak a falak mögött meghúzódó várkatonaságnak. Néhány vakmerő ifjú, nem törődve a többiek megvetésével, még a harcba is jelentkeznek, s az Esztergom Bátyánál szorgoskodik, ahol pedig a legnagyobb a veszély, mert oda hull a legtöbb bomba és gránát, s a várnak ezt a részét támadják a keresztények a legnagyobb vehemenciával. Jozef Bezdán kora délután találja meg Jichak ben Judát. A valaha volt legjobb világkém nem felejtí, mit mondott neki a zsidó kereskedő a legutóbbi találkozásukkor. Máig is visszhangzik benne a mondat.

– Ha élsz, hazudsz!

Jichak ben Juda meglepetten bámul a szép, márványos arcba.

– Hogy kerültél ide, uram?

Jozef Bezdán szokása szerint nem válaszol. Csak a homlokán suhan át valami árnyékféle. A zsidó már érti is, mit akar a másik.

– Mutassam meg néked újra a fiam, uram?

Jozef Bezdán bólint. Jichak ben Juda összehúzza magán a köpenyét, s már indul is. Sietősen szedi a lábait, s ha egy őrjárat vagy katonacsapat megállítaná őket, hát kilép mögüle Jozef Bezdán s a tekintetével nyomban szabad utat nyerne. Ábrahám éppen a ház előtt áll, s szórakozottan bámul a Nap vakító fényébe, s közben szótlánul mormog az ajkaival. Úgy áll ott, mint egy költő. Igen, mintha szavalna éppen. Nyurga, himlőhelyes arcú fiú, akinek már pelyhedzik a szakálla. Jozef Bezdán egészen közel lép hozzá. Néz, néz a fiú szemébe. Jól van, amit látni akart, látta. Amit megjegyezni kívánt, megjegyezte. S akkor egyszerre megperdül, mint akit megütöttek. Vajon mit érzett meg a valaha volt világkém? Hiszen csak a minden lében kanál David Mendelson toporog Jichak ben Juda házának sarkánál, kezében kicsi zsákocská. Jichak ben Juda egyszerre azt látja, hogy Jozef Bezdán elmosolyodik. De miféle mosoly ez?! Mint amikor pengét szikráztatunk a Nap tündöklő fényében. Mint amikor a folyó vizének húsából hasítunk egy vödörnyit, de úgy, hogy az a seb soha be nem gyógyul többé a víztükroön, halad a hiány az idővel, bele a tengerbe, bele a végtelenbe, hogy ott is hiány maradjon. Hanem a kicsi David Mendelson is nevetni kezd, teli szájjal kacag, ide-oda leng a szakálla, majd pedig a zsákocskát Jozef Bezdánnak dobja. Jichak ben Juda meg napokig azon tűnődik eztán, vajon mi köze van egymáshoz ennek a két embernek, a szép arcú, titokzatos kémnek és a minden lében kanál David Mendelsonnak, vajon honnan ismerik egymást.

Délután háromkor komoly támadás veszi kezdetét. Három mindenre elszánt rohamoszlop indul az Esztergom bástya ellen. Váltakozó lendülettel, de egyre elkeseredettebben folyik a harc, hogy aztán este hét és nyolc óra között az összes császári ágyú egyszerre megszólaljon, mintha éppenséggel az ég is tüzet szórna a várra. De a golyóbisok ütötte rések mégsem elég nagyok, a mögöttük emelt támfalak nem omlanak be, a palisádok is erősek. Az ostromlók képtelenek használható átjárót találni az erődítményen. De utoljára még megpróbálkoznak egy általános rohammal. A küzdelem jó háromnegyed óráig tart, s rengeteg halott marad a vár oldalában, angolok és spanyolok is, és persze többnyire császári zsoldosok.

Jozef Bezdán addigra már bent van a palotában. Az eunuch nem meri tartóztatni. Abdurrahmannak éppen az imént adták le a jelentést az Esztergom bástya elleni támadásról, hogy Allah dicsőségére sikerült visszaverni a keresztényeket, megannyi gyaur kutyát küldve a pokol mélységes fenekére, habár az is igaz, az igazhitűek is vesztek jó és pótolhatatlan harcosokat. Ám a védők bizonyosságát adták, hogy elszántak, s hogy a várat semmiképpen át nem adják. A pasa a homlokához emeli a kezét. Annál a kis foltnál időznek az ujjai, amely ott barnáll a sokat imádkozó, a földet naponta többször is érintő mohamedánok homlokán. Hirtelen úgy érzi, magára maradt. S valóban, a tanácsterem üres. Egy rózsaszál éppen most engedi egyik szirmát a szőnyegre. Csönd van odakint. Megszűnt az ágyúzás is, csak egy-két puska dörren bele vaktában az éjszakába. Valahol bagoly sikoltozik magának. A pasa egyszerre meghallja titkára száraz, kelletlen köhintését. Az eunuch ott áll az ajtóban, ám alakja mögül árnyék lép elő, nem vár és nem is kér bejelentést, a pasa már látja is, Jozef Bezdán az, a valaha volt világgém. Megáll az öregember előtt.

– Hát visszajöttél – mormogja a pasa. Aztán hirtelen szegi föl a tekintetét. Orrlikai kitágulnak, mintha szimatolna. Az öregember ütni szeretne, harcolni. De maga sem érti, kiért s mivel.

– Miért?

Jozef Bezdán sóhajt, szép feje oldalra billen, fürkészsze, nyugodtan bámulja a pasát. Ajkai mosolyra húzódnak, s kivillan fehér, hibátlan fogsora. Nézéséből egyszerre feltárul a jövő.

– Nem – sápad el egyszerre Abdurrahman, Buda várának utolsó török helytartója.

– Ez nem lehet igaz – mondja, s belekapaszkodik a másikba.

Zihál az öregember, mint aki halni készül.

– De igaz, Abdurrahman – szól életében először és utoljára Jozef Bezdán, aki világgém volt, mégis annyira rettegett a hazugságtól, hogy soha, de soha nem engedte nyelvéből elröppenni a szavak kismadarát. Csak most az egyszer. Mert képtelenségnek tetszett akármilyen dolog, ami a pasának hozott hírt megmáshíhatta volna.

Másnap reggel van már. A Szent Gellérthegy lejtőjén, pontosan a várral szemben, közvetlenül a bajor vonalak mellett húzódik egy alaposan kimélyített közelítő árok. Mindössze egyetlen pisztolylövésnyire van a vártól, úgyhogy védők és támadók, ostromlók és ostromlottak olykor egymás tekintetéből tanulják a félelmet vagy a gyűlöletet, hiszen olyan közel vannak már egymáshoz. Az olasz urat Gemelli Carrerinak hívják, a nápolyi király udvarában tanácsnok, kém és utazó, útleíró és gyilkos, s mindamellett a humanisták nagytiszteletű táborába tartozik. Carreri lenézi a durva és fara-

gatlan németeket, akik lehetetlen nyelven imádkoznak, megveti a jellemtelen, durva és áruulásra mindig kész magyarokat. Ezen a délelőttön a humanista újra leereszkedik a közelítő árokba, a lehető legközelebb húzódik a bástyafalhoz, s gyilkos figyelemmel várakozik. A nápolyi úr nem hiába teszi. Többször látta már a vár ablakában föltűnő gyönyörű nőt. Nagybecsű rabszolga lehet, különleges vad. A lány tegnap a mellvédre is kihajolt, s a keresztények táborát figyelte, akárha keresne, várna valakit. Az arcát takaró fátyolt föllebentette egy csintalan, könnyű szellő, s egy pillanatra láthatóvá vált a csinos pofika, a mélytüdő szem, s a fitos orrocska. Tipikus déli szépség, gondolta akkor Carreri, s jókedvűen elmosolyodott. Mohamed se kívánhatna szebbet. Carreri elábrándozik. Hej, mit nem adna azért, ha csak egyszer is a karjai között tarthatná a némbert! Megtanulná a hölgyike, hogy milyen a finom és sokoldalú dolog a szerelem, ha humanista karjaiban tapasztalja meg az ember. Az itteni népek olyanok, mint az állatok. Bevágják, kivágják, s nagyokat ordítanak közben. Akár az állatok! Brrr!! Végre a vár felső ablakában újra megjelenik a díszesen öltözött lány. Aggódó pillantásokat vet a keresztény hadak nyüzsgő tábora felé. Vár valakit, ez most már nyilvánvaló. Egészen kihajol az ablakon, s még a szempillájának a rebbenése is látszik. Carreri úr, a humanista az arkebúzával, vagyis a pisztolyával babrál. Már megtöltötte. Éppen emelné a fegyvert, amikor árnyék úszik elé. Bozontos, nagy fejből fürkésző tekintet mered rá. Ott áll mellette egy alak a közelítő árokban. Az olasz mester elcsodálkozik. Na hiszen, ki ez az ágrólszakadt?! Kém? Nyilván az, valami spion lehet. Az idegen megszólal.

– Hiszen az egy nő, uram – olyan a hangja, mintha feneketlen kútból szólna. A nápolyi tanácsnok megvonja a vállát, de aztán úgy néz a nagyfejűre, mint akit megsértettek.

– Úgy bizony, az egy nő – morogja.

– Egy igen szép nő – az idegen nem tágít.

– Egy szép nő – ismétli Carreri.

– Aztán mégis lődözne rá – makacskodik a fickó.

Carreri eltűnődik, a térdeire fekteti a pisztolyt. Mit akar ez az alak tőle? S egyáltalán, úgy töri az olaszt, mintha élt volna néhány évet a csizmaszáron, netán eltöltött volna valamennyi időt jó kedélyű és víg olaszok társágában. Ah, de mindegy is. Akárki is az idegen, őt ne tartsa föl. S főképpen ne okítsa. Honnan yeszi a bátorságot egy ilyen ágról szakadt, hogy őt, a nápolyi tanácsnokot leckéztesse?! Ám milyen hirtelen fehogadt a tanácsnok mérge, olyan gyorsan el is illan. Csendesebben, már-már tűnődve mondja.

– Voltaképpen nem is nő az.

– Nem értem – idegen a kócos hajában babrál piszkos ujjjaival.

– Hábóru van. Az ott most csak egy célpont – mondja eltökélten Gamelli Carreri a nápolyi humanista, fölemeli a pisztolyt, céloz s elsüti. Az idegen csak áll, nézi az olaszt, aki ekkor visszapillant rá. Megborzong. Mintha egy kő lenne a fickó arca hegyén. S hirtelen olyan különös érzése támad, mint még soha, egyszerre fojtogató és csiklandozó, egyszerre fájdalmas és kacagató. Szent Isten, mi történik?! Carreri egyszerre azt érzi, hogy az orra lika kitágul, s mintha valami felhő akarna távozni azon keresztül. Na nem! Ez nem lehet igaz! De hiszen a lelke készül elhagyni a testét, s láss világ csodát, éppenséggel mintha az idegen tekintete, nézése által, mintha az babonázta volna meg,

az csalta volna ki porhüvelyéből a mindenségnek eme benne lobogó fényecskejét, az ő lelkét. S az idegen ekkor közelebb hajol, s mint a kutya ráharap Carreri lelkének csücskére. Már ahogyan persze lehet a léleknek csücske, sarka, széle vagy oldala. Úgy tehát, amiként egy szélkendőt tartunk a fogunkkal. Carreri nyüszít, szeméből patakzik a könny, homlokát véres cseppekben lepi el az izzadság. Aztán elsötétül a világ, s a humanista ájultan rogy a földre. Éjszaka van, mire magához tér. Fent szikrázik a csillagok erdője. Német zsoldos üldögél mellette. Harákol, aztán beleköp az éjszakába. Az orrát turkálja unottan, de figyelmesen.

- Jól aludt az úr - mondja.

- Micsoda - pislog a nápolyi tanácsnok.

- Olyan jóízűen horkolt, hogy biztosan csodás álma lehetett.

- Azt mondd, csodás? - dadogja Carreri.

- Csodás - vizsgálgatja orrának tartalmát a dragonyos, aztán elfricskázza. - Olyan varázslatos.

Carreri mindeközben sajgó mellkasát tapogatja. Soha nem beszél majd arról, hogy amikor rálőtt egy gyönyörű rabnőre, egy ágrólszakadt fickó foglyul ejtette a lelkét és meggyötörte.

S bent a vár női lakosztályának egyik kicsiny szobájában Diamont haldoklik. Sápadt arcát Saha törölgeti hústíró kendővel. Az orvos az imént ment el. A lány ajkai közé erőltetett valami fájdalomcsillapítót, s úgy látszik a gyógyszer hat, mert a lány egyszerre abbahagyja a zihálást, megnyugszik az arca, s mióta az a kósza lövedék eltalálta, először szól értelmeset. Saha közelebb hajol.

- Itt van. Érzem, hogy itt van - suttogja Diamont.

- Kicsoda, drágám? - kérdezi Saha.

- Ígérette, hogy még egyszer eljön.

Mintha felhő szállna a nap elé, egyszerre Jozef Bezdán hajol a lány fölé. Szelíden tolja odébb a meglepett Saha-t. A rablány döbbenetben nézi a szép férfit. Mint a márvány, olyan a férfi arca. Érinthetetlen. Egyszerre mégis szétterül az orcáin, s az orrok tövében a fájdalom, rátelepszik a férfi homlokára, megül a szempilláin, kivirágzik a tekintetében. Diamont fáradtan sóhajt.

- Te ölted meg Ahmedet?

Jozef Bezdán bólint.

- Miért?

A férfi tesz egy kósza mozdulatot, mintha bogarat hessentene az arca elől. A kötést bámulja a lány mellkásán. Átütött rajta a vér. Szinte látja a szivárgást.

- Azért, mert szeretsz engem?

A valaha volt világgém bólint.

- Azért, mert mindig szerettél?

Jozef Bezdán újra bólint, és most már nem kell többet bólintania. Ami történik, több, mint különös. És több is, mint varázslatos. Lehet, hogy meg sem történt, csak beszéltek róla. Saha később akadozva, szinte félálomban meséli el Abdurrahmannak. Diamont Jozef Bezdán utolsó, beismerő bólintására, ahogy azt mondani szokták, kilehelte a lelkét, ám ebben a pillanatban a férfi szeméből egy könnycsepp hullott alá, s a halott lány elröppenő mintegy lelkét befogadta. Ott ragyogott a lány lelke a könny-

cseppben, mely abbahagyta a zuhanást e találkozáskor. Mintha egy drágakő, egyetlen gyémántszemecske, melyet saját szépsége tart a halott föld fölött. S az a könnycsepp nem hullt a Diamont arcára vissza. Nem. A férfi alig látható mozdulattal a tenyerével fölfogta, s a saját szemébe, mint valami tóba, visszadobta.

Az ostrom közben különös szóbeszéd támad a keresztény zsoldosok között. Arról susorognak és fecsegnek a katonák, hogy a csetepaték és az összecsapások közben időről időre föltűnik egy gyönyörű nő, akit egy iszonyatosan rút törpe vezet kézen fogva. Hogy ilyen nincs is! Hogy annyira meglepő a dolog, hogy még senkise bántotta, senkise tartóztatta föl őket, mintha csak attól kellene tartani, hogy rossz szellemek, netán varázslók, bűbajosok lennének. A törpe folyamatosan karattyol, míg a szépség unottan halad mellette, szenttelen tekintettel bámulja a háborút. Néhányan azt állítják, hogy tündérek, akik eltévedtek a háborúban, s nem fog rajtuk a tűz, a bomba és a gránát. A szóbeszéd részint igaz. Pep Velemir és a szépséges Della valóban kéz a kézben járkál az ostromban. S valóban. Vep Pelemir csak beszél és beszél, beszámol a kalandjairól, nyomorúságos, mégis kalandos életéről, s közben szórakozottan lép odébb, ha gránát vagy bomba csap mellette. A lány pedig unottan hallgatja, de pillantásra sem méltatja a törpét, habár a kezét soha nem vonja el tőle. Mintha mindegy lenne neki, hogy vezetik, vagy nem vezetik. Egy délelőtt a minden idők legnagyobb spanyol tűzmestere, Don Gonzáles műhelye mellett haladnak el, aki éppen kézigránátokat rakosgat sorba egy faasztalon. A művelet meglehetősen veszélyes. Azért Pep Velemir most is lelkesen fecseg. A spanyol tűzmester döbbenten emelkedik föl. Ki karattyol ilyen túrhettetlenül? A tűzmester kínjában a szakállát húzkodja. Don Gonzales emlékezni próbál. Ó jaj, az összes malagára, mondja, amit életében a torkán leengedett, hiszen emlékszik már, jól emlékszik, ez az iszonyatosan csúf törpe zavarta össze a számításait egy nap Compostellán. Ő volt az! Don Gonzáles tüzet okád mérgében, s talán ez a törpe szerencséje. Az egyik gránát máris robban, s a tűzmester csak annak köszönheti az életét, hogy tűz a tüzet nem bántja, hogy lángolt a tekintete, s láng lobogott a szájából is. Habár a robbanás méterekre veti. Majd csak másnap tér magához, s aztán átkozódva az egész eget beborító füstfelhőt köhög ki magából.

Pep Velemir megmenekült Don Gonzáles haragjától, de nem menekülhetett meg a saját sorsától. A törpét egyszerre találja el a várból és a sáncokból kilőtt puskagolyó. Az egyik golyóbist egy török harcos, a másik golyót egy császári muskétás lövi ki. A két lövedék egyszerre hatol a törpe testébe, egyszerre üti át előlről és hátulról Pep Velemir kicsi szívét, s egygyé válik abban a szívben, mely mégsem akarja abbahagyni a dobogást, s a vér pumpálását. Erőlködik a kicsiny húsdarab, nem adja olcsón az életet. Pep Velemir úgy érzi, idegen felhők szállnak a szemére. De nem rossz, csak könnyű. Della, a szépség lassan elengedi a kezét. A törpe belecsúszik a sárba. Rá sem néz, nem is szól, s olyan részvétlenül és unottan hagyja magára a lány, mintha soha nem látta volna, mintha nem is neki köszönhetné a létezését. Tovább lépked, ringó alakja eltűnik a füstben és a robbanások kavarta porban. Pep Velemir magányosan haldoklik. Ám nem sokáig. Egyszerre csak meghallja a régi kérdést.

- Jártál már Velencében?

- Nem jártam - lihegi a törpe -, nem jártam Velencében!

Pilinger Ferenc és Jozef Bezdán lassan ereszkedik a kicsi test mellé. Pilinger a törpe feje alá vackol valami rongyocskát, hogy jobban feküdjön. Pep Velemir fölpillant. Megismeri Pilingert, az egyetlen embert Dellát leszámítva, aki végighallgatta a fecsegését. Nem verte meg, és nem rugdosta meg, csak nézett rá azzal a bamba, szomorú szemével, amikor évekkkel ezelőtt kurucok megfogták és föllógatták. Igaz, a tatárok is végighallgatták, de az most nem számít. A tatárok azért hallgatták végig Pep Velemir fecsegését, mert nem is hallották igazán. De Pep Velemir nem fecseg többé. Most már csak kérdezni van ereje.

- Hol van? - suttogja a törpe.

- Elment - bólint Pilinger, s közben a hajában turkál.

- Hová ment? - kérdezi Pep Velemir, és a felhők a szemében esőt hullatnak a lelkére. Most a szép Jozef Bezdán hajol föléje. Erősen nézi a kicsi haldoklót. Pep Velemir érteni véli a dolgot.

- Azt mondod, uram, hogy a mutatvány soha sem a miénk? - kérdi a törpe. Pep Velemir feje oldalra billen, néz a szép arcba, átnéz a keserű eső függönyén. A szép arcú férfi bólint.

- Kié hát a mutatvány? - kérdezi a törpe.

- A mutatvány - mondja Pilinger Ferenc - senkié. Ha bárkié is lehetne, nem mutatvány lenne többé.

- A mutatvány tehát mindenkié - mondja egyetértőleg Jozef Bezdán bólogatása is.

A kurvák táborába viszik a haldokló törpét, s lányokra bízják. A lányok mindent megtesznek a két különös idegennek. Néhány napja a szép arcú férfi egy zsidó zsákocskából fülönföggőket és gyöngyöket aggatott rájuk. Hamis kövek ezek persze, de mégis csak csillognak, szikráznak. Ugyhogy olyan gonddal veszik kezelésbe a csúf kis törpét, mintha a saját gyermekük lenne. Pep Velemirnek nem fáj a haldoklás, s úgy érzi, oda került, hová az igazhitű törökök vágnak a halál után, a Paradicsomba, szüzek és illatozó virágoskertek közé. S Pep Velemir, aki annyi mindent mondott az életében, aki tudott a hússal mutatványoskodni, aki néha összehordott hetet és havat, aki boldogtalan volt és csúf, de lelkes és jó szándékú, nos Pep Velemir egyszerre azt gondolja, hogy haldokolni a legszebb dolog a világon, hogy soha nem volt még ilyen jó, élni se, de meghalni se, s milyen jó lenne így maradni most már mindörökké. S amíg a törpe ilyesmikre gondol, Pilinger Ferenc a Duna partján ül és vár.

Velence városában Luigi Escapolo Firabolla azokban a napokban, amikor a budai ostrom híre elterjed, egészen furcsa üzenetet kap. Ahogy rendesen szokta, üldögél a mohás köveken, és maghéjat köpköd a csatornába. Bámulja a halkan csobogó vizet. Nem messze tőle részeg zsoldosok hangoskodnak. Díszes hintó fut a paloták felé zörögve. A Doge őrjárata alatt csattognak a kövek. Szokásos nap. Olyan, mint a többi. Ma sem volt utas, ma sem. Sóhajt a törpe, s nyújtózna éppen, amikor enyhén szólva kellemetlen illatot érez. Fialat lány hajol a füléhez. Luigi ismeri. Franceskának hívják, kurva, és fertőz. Franceskának már kihulltak a fogai, és a szeme is olyan gennyes, mintha mézet csorgatott volna bele. A bőre fekélyes, folyton vakarózik. Már a részeg zsoldosok se igen kezdenek vele. De most ez a Francesca olyan rátartian pislog a csipás szemével, mintha egyenesen a Doge selyemágyából érkezett volna.

– Mi van, Francesca? – köpi a maghéjat Luigi. Megszokta már, hogy gúnyolják, ki-nevessék. Biztosan most is valami kegyetlen tréfára fogadták ezt a szerencsétlen kurvát, akitől már a kóbor kutya is morogva menekül.

– Indulj el Luigi. Utasod van, Budán – szepegi a lány.

A törpe közömbösen fölnevez.

– Gúnyolódsz, te lány?

Francesca leül Luigi mellé, keresztbe veti a lábait, és révülten mosolyog maga elé.

– Buda. Milyen szép hely lehet. Egyszer volt egy budai férfi nálam. Azóta vagyok beteg.

Luigi nagyon komolyan bámul a kurvára.

– Miért bántasz te engem, Francesca?

A lány megrázza magát, a törpére pillant, a gyűrött, kicsi archoz hajol, s egészen közletről suttozja.

– Mutatványt várnak tőled, Luigi!

– Kicsoda?

De Francesca csak fölvonja a vállát, s közben kifordítja két fekélyes tenyerét, ahogy az olaszok szokták. Luigi Escapolo Firabolla, a világ egyetlen törpegondolása fölnevet. Lágyan megsimogatja a lány haját, aki hálás pillantással követi a kicsi férfi visszahúzódozó ujjait. Luigi ért az emberi természethez. Általában a gondolások kiváltsága ez, érteni lélekhez, jellemhez, igen, a gondolások mindig tudják, hogy utasuk hazug ember-e, vagy szívét a jószág vezeti. Luiginak persze nem volt még utasa. De mivel van gondolája, ráadásul nem is akármilyen gondola ez, hiszen a világ legtökéletesebb gondolája az övé, éppúgy birtokában van e kivételes tudásnak. Tudja, hogy a lány nem hazudik. A zsebébe nyúl, s megkínálja a Franceskát maggal. Már alkonyodik, de a törpe, és a beteg, nagyokat köhögő kurva még mindig ott ülnek a csendesen locsogó kanális partján, s maghéjat köpködnek a vízbe. Néha Francesca fölnevet. Ilyenkor a törpe megsimogatja a haját, s csodálkozva ráz kicsi, csúnya fején.

Másnap hajnalban a velencei vámkapitány álmosan dörzsöli a szemét. Azt látja, hogy a törpegondolás átevez a velencei vámon. A vámkapitány úgy bámul utána, mintha varázslást látna. Az Adria csendes kék vizén halad, csak halad a törpegondola. Luigit mindenki ismeri Velencében. A vámkapitány még kora délelőtt jelenti a hivatalnak, hogy Luigi Escapolo Firabolla törpegondolás öngyilkos lett, mert belevezett a tengerbe. Luigi nem lett öngyilkos. Nem minden mutatványnak halál a vége, hahogy a mutatványoknak egyébként igen sok köze van a halálhoz, de legalábbis ahhoz a rettenethez, amely a halállal kapcsolatos. Luigi csak evez, és evez, s néhány nap múltán már a Boszporuszon át hajózik, hogy aztán a Fekete-tengeren keresztül a Duna sokágú deltájába jusson. Nem könnyű fölfelé hajózni egy ilyen hatalmas folyamon. A mocsaras torkolatnál kiköt néhány órára a törpe. Szent Isten! Mennyi legenda és mese ömlik a sós vízbe, mennyi történet csorog a tengerbe ebből a hatalmas, egész Európát bejáró folyóból! És a tenger mind befogadja ezt a sok történetet, hullámokat és áramlatokat csinál belőlük. És csak evez és evez Luigi tovább, mintha egy képtelen világ, képtelen álmában tenné, hol a csodák és a legendák csak a vízzel együtt haladhatnának, hogy végül elnyelje őket a minden hullámot befogadó végtelen és részvét nélküli tenger. Hát nem! Luigi most megmutatja, hogy másfajta legendák is léteznek, nem csak a vízzel

haladók, nem csak engedelmesek, melyek alávetik magukat sodrásnak, örvénynek és szóbeszédnek. Halad és csak halad Luigi, és egy július végi tikkasztó napon megérkezik Budára. Kiköt a parton, tébláblól göcsörtös karú fűzek között, szótlánul nézi a füst-felhőbe borult várat. A Duna pedig csodálkozik. A folyón talán soha nem kötött még ki gondola. Nyaldossa a kicsi alkotmány oldalát, mintha éppenséggel most vette volna észre, hogy rajta van, hogy használta az erejét, a hullámain. Ráadásul törpegondola ez, és a világ legjobb törpegondolája. Pilinger Ferenc és Jozef Bezdán csakhamar hozza Pep Velemir kicsit testét. A magyar törpe még mindig haldoklik.

– Nem jártam még Velencében – mondja néha.

Gondosan ügyelve minden mozdulatra a gondolába fektetik Pep Velemirt. Luigi Escapolo Firabolla bólint. Utasa van. Haldoklik szegény, de akkor is utas. No és, ahogy hallotta, nem járt még Velencében. Luigi ellöki hajóját a parttól, int a két idegennek, a nagyfejűnek, aki olyan ismerős volt neki, mintha bizony látta volna már, és int Luigi a másik férfinak is, aki olyan szép, mintha márványból faragták volna az arcát. És Pilinger Ferenc és Jozef Bezdán ott állnak a parton, míg el nem tűnik a kicsiny gondola a folyó első nagykanyarjában.

PAPP GYÖRGY: PÁRKÁK